

Tomasz Studzieniecki

Europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej : nowy instrument prawny i ekonomiczny ułatwiający rozwój turystyki transgranicznej w Polsce

---

Ekonomiczne Problemy Turystyki nr 1 (33), 175-186

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

EUROPEJSKIE UGRUPOWANIE WSPÓŁPRACY TERYTORIALNEJ – NOWY INSTRUMENT PRAWNY I EKONOMICZNY UŁATWIAJĄCY ROZWÓJ TURYSTYKI TRANSGRANICZNEJ W POLSCE

TOMASZ STUDZIEŃECKI

Akademia Morska w Gdyni
e-mail: tomaszstudzieniecki@wp.pl

SŁOWA KLUCZOWE

EUWT, euroregion, współpraca terytorialna, turystyka transgraniczna

STRESZCZENIE

Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej jest nowym instrumentem prawnym ułatwiającym rozwój turystyki transgranicznej. Regulacje unijne i krajowe obligują władze ugrupowań do wzmacniania spójności społeczno-ekonomicznej, wskazując podstawowe cele działalności. Cele szczegółowe określają same ugrupowania. Wśród tych celów najczęściej pojawia się turystyka. W Polsce powołano trzy EUWT, a kolejne dwa powstają. Inicjatorami były jednostki samorządu terytorialnego. Członkowie zagraniczni pochodzili z czterech państw: Czech, Słowacji, Szwecji i Węgier. Wszystkie polskie ugrupowania podjęły już działania na rzecz rozwoju turystyki transgranicznej, pomimo barier prawnych, finansowych i politycznych. Opracowały strategie rozwoju, w których turystyka stała się jednym z celów priorytetowych. Podjęły działania na rzecz rozwoju i promocji destynacji transnarodowych. Realizują projekty turystyczne, w których najczęściej pełnią funkcję liderów. Barięą w rozwoju turystyki transgranicznej jest brak zgody rządu RP na sprawowanie funkcji instytucji zarządzającej programami unijnymi oraz brak procedury przyjmowania do EUWT członków spoza Unii Europejskiej.

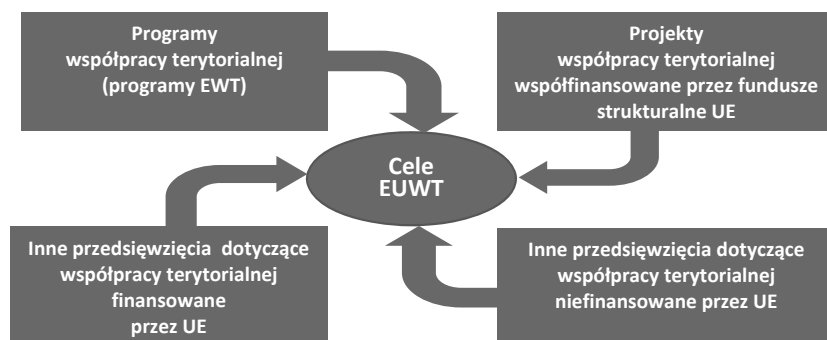
Wprowadzenie

Turystyka transgraniczna przyczynia się do wzrostu spójności ekonomicznej i społecznej obszarów peryferyjnych. Na jej rozwój w istotny sposób wpływa współpraca terytorialna, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy transgranicznej. Współpraca ta wspierana jest finansowo i politycznie przez władze Unii Europejskiej. W celu aktywizacji tej współpracy ustanowiono

nowatorski instrument prawny, jakim jest Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej (EUWT). Formuła EUWT nawiązuje do koncepcji euroregionów. Wprowadza jednak nową jakość w aspekcie ekonomicznym, politycznym i prawnym. EUWT jest instrumentem na tyle nowym, że w krajowej literaturze przedmiotu poświęconej turystyce nie został on jeszcze w pełni zbadany. Biorąc pod uwagę pozytywne doświadczenia państw europejskich w zakresie wykorzystania tego instrumentu w zakresie turystyki, pojawiła się potrzeba dokonania diagnozy stanu, ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań rozwoju EUWT w Polsce. Podstawowym celem artykułu była odpowiedź na pytanie, w jaki sposób można wykorzystać instrument EUWT dla rozwoju turystyki transgranicznej. Celem pośrednim było opisanie systemu organizacyjno-prawnego Europejskich Ugrupowań Współpracy Terytorialnej w Polsce. Ponadto dokonano identyfikacji barier rozwoju EUWT oraz przedstawiono propozycje rozwiązań systemowych. W pracy posłużono się metodą analizy krytycznej i analizy porównawczej, posiłkując się techniką badań ankietowych i wywiadu swobodnego.

1. EUWT jako instrument prawny i ekonomiczny Unii Europejskiej

Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej (EUWT) jest instrumentem prawnym, wprowadzonym przez Unię Europejską w 2006 roku w celu ułatwienia współpracy transgranicznej, transnarodowej i międzyregionalnej (*Rozporządzenie (WE) nr 1082/2006*). EUWT jest ponadto nowym podmiotem stosunków międzynarodowych, który posiada europejską osobowość prawną i zdolność do czynności prawnych o najszerszym zakresie przyznawanym na mocy prawa unijnego i krajowego. Z ekonomicznego punktu widzenia EUWT jest narzędziem polityki regionalnej, wzmacniającym spójność ekonomiczną i społeczną regionów europejskich, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów przygranicznych. Każde ugrupowanie może realizować cztery cele ogólne (rys. 1).

Rysunek 1. Cele działań EUWT

Źródło: opracowanie własne.

Cele te służą wzmocnieniu spójności społeczno-ekonomicznej, zapewniającej „pomnażanie dobrobytu społecznego poprzez wartościowy rozwój możliwie największej liczby ludzi we wszystkich aspektach bytu ludzkiego” (Woźniak, 2007, s. 18), ze szczególnym uwzględnieniem rynku pracy, prowadzenia działalności gospodarczej i warunków życia mieszkańców (Greta, Tomczak-Woźniak, 2013, s. 5).

Cele szczegółowe określone są w dwóch obowiązkowych dokumentach, to jest w konwencji i statucie. Członkami EUWT mogą być państwa, władze regionalne i lokalne oraz podmioty i przedsiębiorstwa realizujące wybrane zadania o charakterze publicznym. Od 2013 roku członkami ugrupowań mogą być także podmioty spoza Unii Europejskiej (*Rozporządzenie (UE) nr 1302/2013*).

Rysunek 2. Kategorie członkostwa w EUWT

Źródło: opracowanie własne.

Struktura organizacyjna EUWT jest prosta. Organami obligatoryjnymi są:

- 1) zgromadzenie – składające się z przedstawicieli członków,
- 2) dyrektor – reprezentujący EUWT i działający w jego imieniu.

Dopuszcza się powoływanie dodatkowych organów, np. organów kontrolnych i komisji tematycznych. Pierwsze ugrupowanie w Europie powstało w 2008 roku. Do końca roku 2014 zarejestrowano 50 ugrupowań. Powstały one w 19 państwach UE, z czego najwięcej na Węgrzech. Zrzeszają one najczęściej dwa podmioty. Najliczniejsze mają prawie 200 członków. Członkami EUWT są przede wszystkim jednostki samorządu terytorialnego. Większość ugrupowań otwarta jest na pozyskanie nowych członków. Ugrupowania zazwyczaj powoływane są na czas nieokreślony, jednak niektóre z nich określiły czas swojej działalności – wynosi on od 6 do 50 lat.

Działalność ugrupowań napotykała liczne bariery. Należą do nich problemy finansowe i co za tym idzie – kadrowe. Niektóre organizacje w początkowym okresie funkcjonowania nie dysponowały własnym budżetem ani personelem. Finansowane były ze środków członków założycieli.

Niekiedy problemem było pozyskanie przychylności społeczności lokalnych, szczególnie na terenach objętych znacznym bezrobociem.

Ugrupowania często poddawane były presji politycznej, szczególnie ze strony władz krajowych, mogących zablokować powstanie EUWT lub ograniczyć jego kompetencje. Dążąc do wzmocnienia statusu EUWT, władze Unii Europejskiej zreformowały w 2013 roku przepisy (*Rozporządzenie (UE) nr 1302/2013*), ograniczając rolę regulacji krajowych na rzecz regulacji unijnych.

2. Rola ugrupowań EUWT w rozwoju turystyki w państwach UE

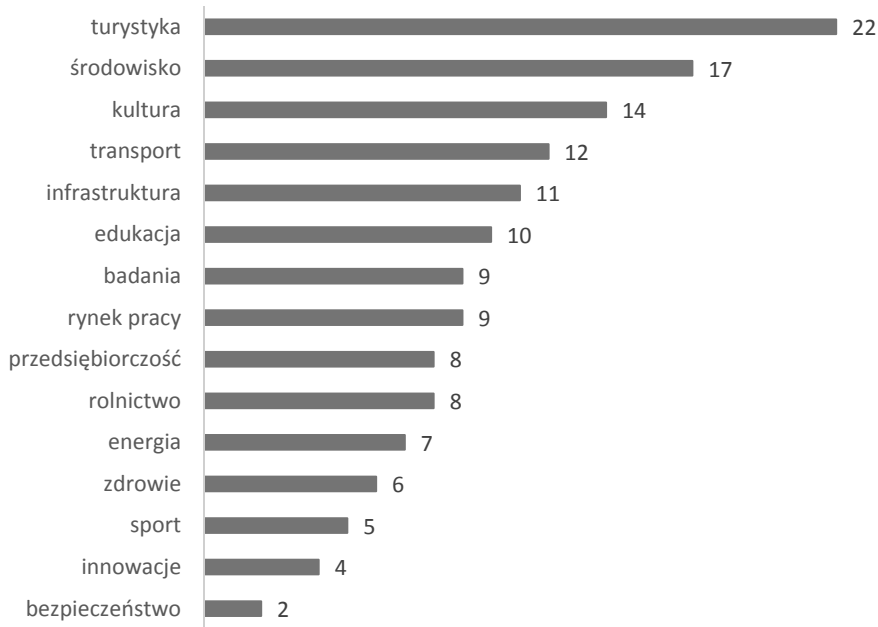
Turystyka uważana jest za jeden z ważniejszych czynników i przedmiotów współpracy transgranicznej (Więckowski, 2010, s. 31–84; Szubert-Zarzeczny, 1996, s. 201; Teichmann, 2003, s. 381). W istotny sposób stymuluje rozwój obszarów przygranicznych (Guo, 2015, s. 328), pobudzając aktywność ekonomiczną społeczności lokalnych (Ruszkowski, 2014, s. 259). Pod koniec XX i na początku XXI wieku kluczową rolę w stymulowaniu i koordynowaniu rozwoju turystyki transgranicznej odgrywały euroregiony (Rapacz, 2003, s. 11), wspierane przez fundusze Unii Europejskiej. Z inicjatywy euroregionów rozwijano transgraniczne produkty turystyczne (Meyer, Gardzińska, 2014, s. 211).

Powstanie ugrupowań EUWT nadało turystyce transgranicznej nowy wymiar. Po raz pierwszy w historii funkcję koordynującą mogła podjąć instytucja ponadnarodowa, mająca korzystniejsze niż euroregiony umocowanie prawne i szersze prerogatywy. W wielu przypadkach następowało automatyczne przekształcenie się euroregionu w EUWT. Rozwój turystyki na obszarze takiego EUWT stanowił naturalną kontynuację działań w zakresie rozwoju turystyki transgranicznej podejmowanej przez euroregion. Ugrupowanie, w odróżnieniu od euroregionu, zyskało możliwość finansowania rozwoju turystyki nie tylko w ramach programów współpracy transgranicznej, ale także transnarodowej i międzyregionalnej.

O roli turystyki w danym ugrupowaniu decydowały zapisy w dwóch podstawowych dokumentach EUWT, to jest w konwencji i statucie. Ugrupowania wskazywały cele i zadania, które podzielić można na trzy grupy:

- cele rutynowe,
- cele priorytetowe,
- cele szczegółowe.

Cele rutynowe wynikają bezpośrednio i pośrednio z unijnych przepisów ustanawiających instrument EUWT. Cele priorytetowe dotyczą określonej dziedziny życia społeczno-gospodarczego. Dwa ugrupowania wskazały turystykę jako cel priorytetowy powołania EUWT (EGTC, 2014) Każde EUWT wskazywało kilkanaście celów szczegółowych. Wśród tych celów na pierwszym miejscu była turystyka (rys. 3) .

Rysunek 3. Cele szczegółowe deklarowane przez ugrupowania w Europie

Źródło: Studzieniecki (2015, s. 37).

3. Uwarunkowania działalności EUWT w Polsce

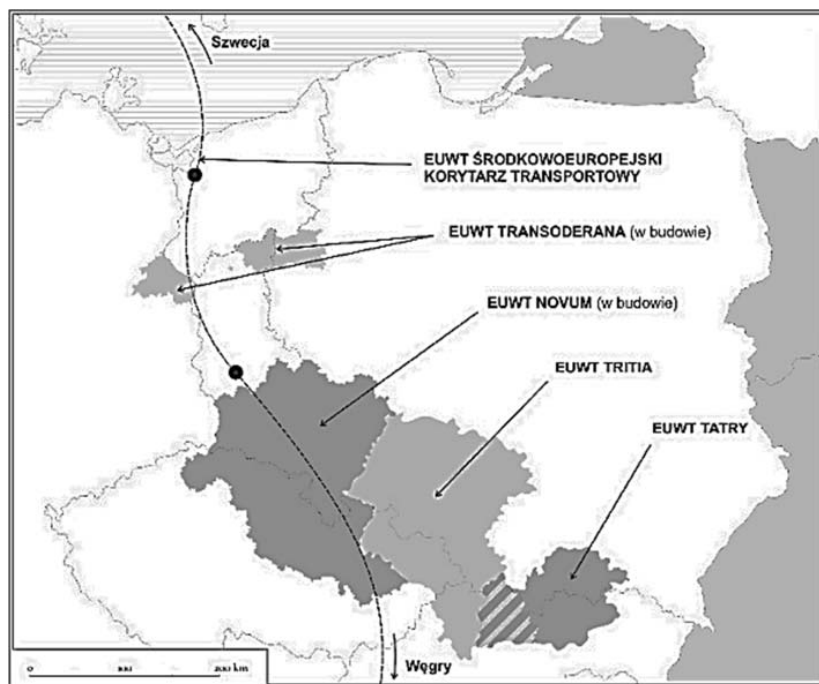
Zasady tworzenia EUWT na terytorium Polski określone zostały w ustawie z 2008 r. (*Ustawa*, 2008), znowelizowanej w roku 2015 (*Ustawa*, 2015). Proces zakładania ugrupowania obejmował kilka etapów. Najpierw decyzję podejmował organ stanowiący zainteresowanej jednostki. Następnie zgodę wyrażał, w drodze decyzji, minister właściwy do spraw zagranicznych w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, ministrem właściwym do spraw finansów publicznych oraz ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego. Minister spraw zagranicznych dokonywał wpisu ugrupowania do Rejestru Europejskich Ugrupowań Współpracy Terytorialnej (*Rozporządzenie*, 2009). Konwencja i statut ugrupowania podlegały ogłoszeniu w „Monitorze Sądowym i Gospodarczym”.

Ponadto obowiązkiem ugrupowania było przesłanie wniosku do Komitetu Regionów, który przekazywał ten wniosek do Urzędu Publikacji Unii Europejskiej w celu opublikowania w „Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej”.

Nowa ustawa (2015) zlikwidowała szereg barier związanych z działalnością EUWT. Wprowadzono zasadę, że rejestr EUWT jest jawny i prowadzony w postaci elektronicznej. Ograniczono zakres danych podlegających wpisowi do rejestru EUWT. Postanowiono, że konwencja oraz statut ugrupowania mającego siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz

ich zmiany będą ogłaszane nieodpłatnie w „Monitorze Sądowym i Gospodarczym” przez ministra właściwego do spraw zagranicznych.

W Polsce powstały trzy ugrupowania EUWT (rys. 4). Utworzono je w latach 2013–2014. Kolejne dwa ugrupowania powstają.

Rysunek 4. Ugrupowania EUWT w Polsce

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone badania dowiodły, że ugrupowania spotykały się z trudnościami zarówno podczas rejestracji, jak i prowadzenia działalności (tab. 1). Były to problemy przede wszystkim natury prawnej. Prowadzenie działalności utrudniał ograniczony budżet i brak własnego personelu. Ugrupowaniom nie pozwolono na zarządzanie programami współpracy terytorialnej (*Programy...*, 2012). Żadne ugrupowanie nie zarządzało funduszem małych projektów. Dwa ugrupowania realizowały projekty z funduszy UE. Każde z ugrupowań opracowało lub zaczęło opracowanie własnej strategii rozwoju. Ugrupowania nie były zainteresowane wstąpieniem do Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych (SERG), jednak korzystały ze wsparcia Platformy EGTC przy Komitecie Regionów. Polskie ugrupowania, w odróżnieniu od ugrupowań europejskich, nie widziały potrzeby powoływania komisji problemowych. Nie powstały zatem komisje turystyki.

Tabela 1. Uwarunkowania rozwoju EUWT w Polsce w świetle badań ankietowych

Lp.	Zagadnienie	EUWT ŚKT	EUWT Tatry	EUWT Tria
1.	Trudności przy rejestracji	tak	tak	nie
2.	Budżet na rok 2014	231 385,00 zł	52 593,40 zł	279 203,00 zł
3.	Liczba pracowników zatrudnionych w roku 2014	0	0	4
4.	Powołanie komisji problemowych	nie	nie	nie
5.	Zarządzanie programem EWT	nie	nie	nie
6.	Zarządzanie funduszem małych projektów	nie	nie	nie
7.	Zamiar wstąpienia do SERG	nie	nie	nie wiem
8.	Przydatność platformy EGTC	tak	tak	nie
9.	Realizacja projektów finansowanych z funduszy UE	tak	nie	tak
10.	Opracowanie strategii rozwoju	tak	tak	tak
11.	Plany przyjęcia nowych członków	tak	nie	nie
12.	Problemy związane z funkcjonowaniem EUWT	tak	tak	tak

Źródło: opracowanie własne.

Cele nadrzędne EUWT zostały sformułowane zgodnie z wytycznymi UE, które zakładają, że EUWT powinno rozwijać współpracę terytorialną celem wzmocnienia spójności społeczno-ekonomicznej i terytorialnej. W dwóch przypadkach ograniczono współpracę terytorialną do współpracy transgranicznej. Jedno ugrupowanie wskazało transport jako priorytetowe zagadnienie swojej działalności. Każde z EUWT określiło ponadto swoje szczegółowe cele i działania. Liczba tych celów i działań wahała się od 14 do 19.

Należy zauważyć, wszystkie ugrupowania zamierzają wspierać działania w zakresie turystyki (tab. 2).

Tabela 2. Szczegółowe cele i zadania ugrupowań

Lp.	Cele i zadania	EUWT SKT	EUWT Tatry	EUWT Tria	Liczba wskazań
1	2	3	4	5	6
1.	badania	+	+	-	2
2.	bezpieczeństwo,	-	+	+	2
3.	dostawa wody	-	+	+	2
4.	edukacja	+	+	+	3
5.	energia	-	+	+	2
6.	gospodarka	+	-	+	1
7.	handel transgraniczny	-	+	+	2
8.	infrastruktura	+	+	+	3
9.	innowacje	+	-	-	1
10.	integracja społeczna	+	+	-	2
11.	kultura	-	+	+	2
12.	lobbying	+	-	-	1
13.	logistyka	+	-	-	1
14.	powiązanie miast i wsi	-	+	+	2
15.	przedsiębiorczość	+	+	+	3
16.	rozwój technologii	+	+	-	2
17.	rynek pracy	+	+	+	3
18.	sport	-	-	+	1

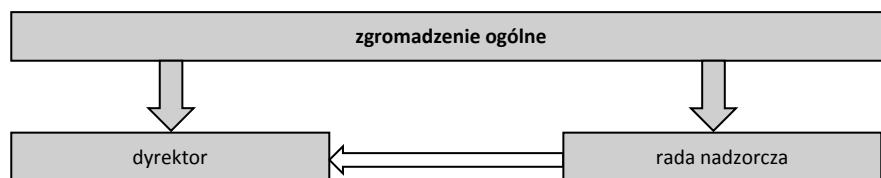

1	2	3	4	5	6
19.	środowisko	+	+	+	3
20.	transport	+	+	+	3
21.	turystyka	+	+	+	3
22.	współpraca administracyjna	-	+	+	2
23.	zagospodarowanie odpadów	-	+	+	2
24.	zdrowie	-	+	+	2
Razem		14	19	18	-

Źródło: opracowanie własne.

Liczba członków założycieli waha się od dwóch do pięciu. Członkowie zagraniczni pochodzą z czterech państw: Czech, Słowacji, Szwecji i Węgier. W trakcie rejestracji są ugrupowania z podmiotami z Niemiec (EUWT Novum, EUWT Transoderana). EUWT ŚKT przygotowuje się do przyjęcia nowych członków – sygnatariuszy Porozumienia Międzyregionalnego na rzecz Utworzenia Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego z 2004 roku. Porozumienie podpisało 17 regionów i powiatów z sześciu krajów.

Struktura organizacyjna wszystkich EUWT w Polsce jest przejrzysta. Obejmuje dwa organy ustawowe (walne zgromadzenie i dyrektora). Dodatkowo wszystkie ugrupowania powołały rady nadzorcze (rys. 5).

Rysunek 5. Struktura EUWT

Źródło: opracowanie własne.

4. Sposoby wykorzystania instrumentu EUWT dla rozwoju turystyki

Inicjatorami powołania EUWT w Polsce były jednostki samorządu terytorialnego doświadczone w realizacji projektów finansowanych z funduszy UE. Skuteczne aplikowanie o projekty na rozwój turystyki wymagało posiadania aparatu administracyjnego, doświadczenia oraz potencjału finansowego zapewniającego wkład własny (Panasiuk, Pawlicz, 2014, s. 289). Warunki te były w stanie spełnić polskie ugrupowania, których statutowym celem jest realizacja projektów finansowanych z funduszy Unii Europejskiej. Każde z trzech ugrupowań widzi się w roli ponadnarodowego koordynatora turystyki, ale inaczej rolę tę postrzega i w innym otoczeniu funkcjonuje.

4.1. EUWT Tatry

Ugrupowanie zlokalizowane jest na pograniczu polsko-słowackim. Zajmuje powierzchnię 11 675 km². Funkcjonuje od roku 2013. Zostało założone przez dwa podmioty: Związek Euroregionu Tatry (Polska) i Zdużenie Regi6n „Tatry” (Słowacja). Organizacja powstała na kanwie Euroregionu Tatry. Założyciele ugrupowania współpracują już od roku 1994. Zrealizowali szereg przedsięwzięć i projekt6w turystycznych finansowanych z funduszy Unii Europejskiej. Turystyka jest jednym z tzw. obszar6w wymienionych i silnie wyeksponowanych w *Polsko-słowackiej strategii działania EWUT Tatry na lata 2014–2020*. Strategia wyznaczyła cztery cele, z których wszystkie pośrednio lub bezpośrednio związane sà z turystykà:

- 1) zachowanie i upowszechnienie niepowtarzalnego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego na polsko-słowackim obszarze działania EUWT Tatry,
- 2) poprawa i zwiększenie dostępn6sci komunikacyjnej obszaru działania EUWT Tatry,
- 3) rozwój edukacji transgranicznej jako czynnika wspierajàcego rozwój społeczno-gospodarczy obszaru działania EUWT Tatry,
- 4) rozszerzanie i wzmacnianie transgranicznych partnerstw polskich i słowackich samorzàd6w, instytucji i organizacji pozarządowych działajàcych na obszarze EUWT Tatry.

Ugrupowanie od 2014 roku pełni funkcję menedżera projektu pt. „Historyczno-kulturowo-przyrodniczy szlak wok6ł Tatr”. Ten strategiczny projekt Euroregionu „Tatry” realizuje 13 polskich i słowackich samorzàd6w w ramach Programu Wsp6łpracy Transgranicznej PL–SK 2007–2013. Partnerem wiodàcym tego przedsięwzięcia jest gmina Czarny Dunajec. Planuje się realizacjê kolejnej edycji tego projektu, w kt6rej koordynatorem będzie już EUWT. Projekt zakłada utworzenie liczàcej ponad 250 km pętlì wok6ł Tatr z trasami rowerowymi, narciarskimi, edukacyjnymi i biegowymi. Jego przewodnià ideà jest upowszechnienie mniej dostępnych walor6w krajobrazowych, kulturowych, historycznych i przyrodniczych po obu stronach granicy. W ramach działań promocyjnych utworzono stronê internetowà, wydano foldery, zorganizowano konferencje promocyjne i nakręcono film.

4.2. EUWT Tritia

Ugrupowanie zlokalizowane jest na pograniczu Polski, Czech i Słowacji. Zajmuje powierzchnię 34 096 km². Funkcjonuje od roku 2013. Zostało założone przez cztery samorzàdy regionalne: Wojew6dztwo Śląskie, Wojew6dztwo Opolskie, Kraj Morawsko-Ślaski (Czechy), Kraj Żyliński (Słowacja). „Ruch turystyczny” jest jednym z czterech obszar6w g6ównych wskazanych w konwencji EUWT. W dokumencie tym podkreślono, że EUWT będzie koncentrowac się na identyfikacji, promowaniu i wdrazaniu program6w, projekt6w i wsp6lnych działań w zakresie turystyki.

Opracowano plan działań na lata 2014–2020. Jeden z czterech cel6w g66balnych to „wykorzystanie połozenia geograficznego i historycznego, rozwój kulturalnych i naturalnych bogactw region6w partnerskich dla rozwoju turystyki”. Wskazano cztery konkretne cele strategiczne:

- 1) budowa i modernizacja infrastruktury dla turystyki,
- 2) wdrożenie promocji turystyki transgranicznej i wsp6łpracy w dziedzinie zarzàdzania,

- 3) rozwój turystyki opartej na wykorzystywaniu produktów lokalnych,
- 4) wzrost jakości usług w turystyce.

Ugrupowanie jest liderem projektu „Discover your industrial past”. W ramach projektu planuje się m.in. opracowanie gry edukacyjnej w języku polskim, czeskim i słowackim. Gra promować będzie dziedzictwo postindustrialne regionu. Zorganizowane zostaną konkursy dla dzieci z trzech sąsiadujących ze sobą krajów. Planuje się międzynarodową konferencję oraz wystawę. Partnerami projektu są: Śląska Organizacja Turystyczna, Agencja Rozwoju Regionalnego z Ostrawy, Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna oraz Regionalna Organizacja Turystyczna – Żyliński Turystyczny Kraj.

Ugrupowanie zrealizowało projekt „You are what you eat” mający na celu wspieranie sprzedaży produktów lokalnych w regionach partnerskich. Z kolei w ramach projektu „ourism for all” opracowano rekomendacje dla turystyki bez barier.

Ugrupowanie wspiera turystykę rowerową integrującą mieszkańców regionu. Na stronie internetowej EUWT powstała zakładka „Odwiedź Triticę”, prezentująca potencjał i produkty turystyczne destynacji.

4.3. EUWT Środkowoeuropejski Korytarz Transportowy

Ugrupowanie zrzesza pięć regionów znajdujących się na trasie Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego CETC-ROUTE65 łączącego Bałtyk z Adriatykiem, to jest: województwo zachodniopomorskie, województwo lubuskie, region Skania (Szwecja), komitat Vas (Węgry) komitat Zala (Węgry). Do ugrupowania należy ponadto pięciu członków stowarzyszonych: województwo opolskie, województwo dolnośląskie, komitat Karlovacka (Chorwacja), komitat Varaždin (Chorwacja), komitat Primorsko-goranska (Chorwacja).

Porozumienie na rzecz utworzenia Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego CETC-ROUTE65 zostało zawiązane w 2004 roku. W 2010 roku postanowiono zmienić formułę na EUWT. Rejestracji dokonano w roku 2014.

Mimo że nadrzędnym celem EUWT jest rozwój transportu, do konwencji wpisano również rozwój turystyki. Turystyka została zaliczona do tzw. inteligentnych specjalizacji w regionach, przez które przebiega pasmo rozwojowe korytarza (*Inteligentne specjalizacje*, 2014). Zakłada się wspólne planowanie, a następnie realizację projektów rozwojowych, badawczych oraz koordynację działań gospodarczych firm, podmiotów biznesu, administracji, instytucji naukowych i badawczych. Przedmiotem szczególnego zainteresowania jest turystyka kulturowa i zdrowotna. Poszukuje się sposobu ożywienia turystyki w okresie posezonalnym. Współpraca turystyczna ma charakter przede wszystkim bilateralny. Partnerzy odwiedzają się wzajemnie, zapoznają się walorami turystycznymi i poszukują wspólnych produktów turystycznych (np. pakiet stanowiący połączenie turystyki rowerowej i promowej w Polsce i Szwecji).

Szczegółowe działania w zakresie turystyki określi w przyszłości powstające na Węgrzech centrum strategiczne.

Podsumowanie

Nowy instrument prawny, jakim jest Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej, mimo że funkcjonuje stosunkowo krótko, przyczynia się do rozwoju turystyki w Polsce. Jednak w polityce turystycznej państwa turystyka transgraniczna traktowana jest w sposób marginalny. Ugrupowania (poza EUWT ŚKT) aspirują do roli liderów turystyki transgranicznej na obszarze swego działania. Wszystkie EUWT uznały turystykę za jeden z priorytetowych celów działalności. Umieściły turystykę w swoich statutach i konwencjach, opracowały lub kończą opracowanie strategii rozwoju, w których turystyka jest jednym z celów strategicznych. W dwóch przypadkach (EUWT Tria i EUWT Tatry) podjęły działania na rzecz rozwoju i promocji destynacji transnarodowych. Realizują projekty turystyczne, w których najczęściej pełnią funkcję liderów. Prosta i przejrzysta struktura organizacyjna ułatwia kierowanie pracami ugrupowania. Ugrupowania dysponują skromnym budżetem i nielicznym personelem, co ogranicza ich możliwości w zakresie aktywizacji turystyki transgranicznej. Procedura rejestracji nadal jest zbyt czasochłonna i biurokratyzowana. Członkami ugrupowań są wyłącznie jednostki samorządu terytorialnego. Wskazane byłoby poszerzenie składu o podmioty społeczne i gospodarcze. Obowiązujące przepisy ograniczają możliwości tworzenia ugrupowań z podmiotami spoza Unii Europejskiej. Należy zauważyć, że wszystkie programy współpracy transgranicznej, obejmujące swoim zasięgiem Polskę, przewidują rozwój turystyki transgranicznej. Konieczne staje się udzielenie przez rząd RP, zgodnie z oczekiwaniami Unii Europejskiej, zgody na sprawowanie przez ugrupowania funkcji instytucji zarządzającej programami europejskiej współpracy terytorialnej. Możliwości takie daje *Ustawa o zmianie ustawy o europejskim ugrupowaniu współpracy terytorialnej* (2015) podpisana przez Prezydenta RP w dniu 26 października 2015 roku.

Literatura

- EGTC Monitoring Report 2013 Towards the New Cohesion Policy*, 2014, European Union, Brussels.
- Greta, M., Tomczak-Woźniak, E., 2013, *Problem spójności w nowej polityce regionalnej UE na lata 2014–2020*, „Optimum. Studia Ekonomiczne”, nr 4 (64).
- Guo, R., 2015, *Cross-Border Management: Theory, Method and Application*, Springer, Peking University, Beijing.
- Inteligentne specjalizacje w regionach, przez które przebiega pasmo rozwojowe Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego (SKT/CETC)*, 2014, Zachodniopomorska Grupa Doradcza Sp. z o.o., Szczecin.
- Meyer, B., Gardzińska, A., 2014, *Znaczenie współpracy podmiotów samorządowych w procesie kreowania transgranicznego produktu turystycznego (na przykładzie województwa zachodniopomorskiego i Meklemburgii – Pomorza Przedniego)*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 807, Ekonomiczne Problemy Turystyki nr 3 (27).
- Panasiuk, A., Pawlicz, A., 2014, *Efekty i kierunki wykorzystania funduszy europejskich w regionalnej gospodarce turystycznej*, w: *Fundusze Unii Europejskiej w gospodarce turystycznej*, red. A. Panasiuk, Difin, Warszawa.
- Polsko-słowacka strategia działania Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej TATRY na lata 2014–2020*, 2014, Związek Euroregion „Tatry” w Nowym Targu, Nowy Targ.
- Programy współpracy transgranicznej z udziałem Polski w perspektywie 2014–2020*, dokument Ministerstwa Rozwoju Regionalnego z dnia 25.09.2012 r.
- Rapacz, A., 2003, *Wpływ Euroregionu „Neisse–Nisa–Nysa” na rozwój współpracy transgranicznej w turystyce*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu nr 1000, „Turystyka i gospodarka turystyczna w Polsce na tle procesów integracji europejskiej”.

- Rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT)*, Dz.U. UE, L 210/19.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1302/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT) w celu doprecyzowania, uproszczenia i usprawnienia procesu tworzenia takich ugrupowań oraz ich funkcjonowania*, Dz.U. UE, L 347/303.
- Rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 17 czerwca 2009 r. w sprawie sposobu prowadzenia Rejestru Europejskich Ugrupowań Współpracy Terytorialnej*, Dz.U. z 2009 r. nr 105 poz. 875.
- Ruszkowski, J., 2014, *Znaczenie współpracy podmiotów samorządowych w procesie kreowania współpracy na pograniczu wschodnim*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 807, Ekonomiczne Problemy Turystyki nr 3 (27).
- Studzieniecki, T., 2015, *Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej – ujęcie podmiotowe, przedmiotowe i przestrzenne*, Academia Europa Nostra, Lubieszyn.
- Szubert-Zarzeczny, E., 1996, *Turystyka w procesie przekształceń systemowych w Polsce*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław.
- Teichmann, E., 2003, *Nowe pogranicze Europy: Litwa, Łotwa, Estonia*, Polskie Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Ustawa z dnia 7 listopada 2008 r. o europejskim ugrupowaniu współpracy terytorialnej*, Dz.U. z 2008 r. nr 218, poz. 1390.
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zmianie ustawy o europejskim ugrupowaniu współpracy terytorialnej (w trakcie publikacji)*.
- Więckowski, M., 2010, *Turystyka na obszarach przygranicznych Polski*, Polska Akademia Nauk, Warszawa.
- Woźniak, M.G., 2007, *Teoretyczne problemy spójności społeczno-ekonomicznej mechanizmu rynkowego w kontekście gospodarki opartej na wiedzy*, w: *Nierówność społeczna a wzrost gospodarczy. Gospodarka oparta na wiedzy*, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów.

EUROPEAN GROUPING OF TERRITORIAL COOPERATION (EGTC) – A NEW LEGAL AND ECONOMIC TOOL OF CROSS - BORDER TO- URISM DEVELOPMENT IN POLAND

KEYWORDS | EGTC, euroregion, territorial cooperation, crossborder tourism.

ABSTRACT | The European grouping of territorial cooperation (EGTC) is a new legal instrument of the EU which facilitates the development of cross-border tourism. The EU and state legislation obliges EGTCs to improve economic and social cohesion by indicating four basic objectives. Specific objectives are determined by the EGTCs themselves. Tourism is the most popular objective of all fifty-four EGTCs operating in Europe. Three EGTCs were established in Poland. Self-government territorial units were their initiators. Foreign members come from the following four countries: the Czech Republic, Slovakia, Sweden and Hungary. All Polish EGTCs, despite the fact that they have been operating since 2013, have already taken actions to develop cross-border tourism despite legal, financial and political barriers. They have prepared development strategies in which tourism is one of the strategic objectives. They have taken actions concerning the development and promotion of transnational destinations. They implement tourist projects in which they are usually their leaders. A barrier in the development of cross-border tourism is the absence of consent of the Polish government to fulfil a role of an institution that manages the EU programmes as well as the lack of a procedure for accepting non-EU members to EGTCs.

Translated by Agnieszka Skręty